

IHOSIIRTEEN JATKOHOITO-OHJE POTILAALLE

Hoitava yksikkö antaa henkilökohtaiset haavanhoito-ohjeet ihosiirteen ja ihonottokohdan hoidosta. Ongelmien ilmetessä tulee ensisijaisesti ottaa yhteyttä hoitavaan yksikköön.

Yleistä

Ihonsiirtoleikkauksella korjataan esimerkiksi vamman tai taudin aiheuttamia iho- ja kudospuutoksia eli haavoja. Ihonsiirtoleikkauksessa otetaan tervettä ihoa toisesta osasta kehoa, yleensä reiden yläosasta, jolloin tätä aluetta kutsutaan ihonottokohdaksi. Paikkaa, johon ihosiirre kiinnitetään, kutsutaan ihonsiirtokohdaksi.

Ihonsiirtoleikkaus

Leikkauksessa ihoa otetaan ”höyläämällä” ohut kerros ihon pinnasta. Ihosiirre voi olla joko rei’itetty tai rei’ittämätön. Ihosiirteet rei’itetään kahdesta syystä: ihosiirteen pinta-ala saadaan suuremmaksi käyttämällä rei’itystä ja reikien kautta kudospainetta ja veri valuvat haavapohjalta pois siirteen läpi. Ihosiirre kiinnitetään tavallisimmin paikoilleen haavahakasilla. Siirteen päälle asetetaan leikkauksessa sidoksia, jotka painavat siirteen kevyesti haavan pohjalle ja imevät verta ja kudospainetta. Ihonottoa kohden jää pinnallinen haava, joka suojataan suojasidoksin. Ihonottokohdan hoidosta ja sidosten vaihdoista annetaan omat, erilliset hoito-ohjeet.

Ihosiirteen paraneminen

Ihosiirre saa verenkiertonsa alla olevasta haavapinnasta noin kahdessa vuorokaudessa ja kiinnittyy haavapintaan noin viikossa. Tämän vuoksi on tärkeää, että ihosiirre pysyy paikoillaan. Ihosiirrealueelle ei saisi kohdistua räsitystä viiden ensimmäisen vuorokauden aikana. Haava paranee yleensä 2–4 viikossa. Ihosiirrealue on alussa punainen, vähitellen sen väri vaalenee. Tupakointi ja nikotiinivalmisteet supistavat verisuonia ja hidastavat haavan paranemista.

Liikkuminen ja asentohoito

Liikkumisesta ja asentohoidosta annetaan yksilölliset ohjeet ihosiirteen sijainnin ja koon mukaan. Ihosiirteen ollessa alaraajassa raajaa pidetään kohoasennossa ensimmäiseen sidevaihtoon saakka, joka tavallisesti tehdään 3–5 vuorokauden kuluttua leikkauksesta. Liikkuminen pyörätuolilla sallitaan tukisidosten ja mahdollisen lastan kanssa raaja kohotettuna heti leikkauksen jälkeen. Siirtymistä jalkeille harkitaan yksilöllisesti. Noin viikon kuluttua leikkauksesta lähes kaikki rauhalliset liikkeet ovat sallittuja. Makuulla ja istuessa on hyvä pitää raajaa koholla tyyntyjen päällä niin kauan kuin raajassa on turvotusta.

Tukisidonta

Ohjeet tukisidonnasta annetaan hoitaneesta yksiköstä. Ihosiirteen ollessa alaraajassa turvotuksen minimoimiseksi käytetään tukisidontaa, ellei sen käytölle ole lääketieteellistä estettä. Tukisidonta tehdään aamuisin, ennen vuoteesta nousua, varpaiden tyvestä polvitaiveeseen asti. Vähäelastista tukisidontaa käytetään päivisin 4–6 viikon ajan tai niin kauan kun alaraajassa on turvotusta.

Liikuntaa voi harrastaa lääkärin ohjeiden mukaan haavan parannuttua, yleensä noin kuukauden kuluttua leikkauksesta.

Ihosiirteen hoito

Ensimmäinen sidevaihto tehdään yleensä 3–5 vuorokauden kuluttua leikkauksesta toimenpiteen suorittaneessa yksikössä tai jatkohoito-paikassa. Sidevaihdossa tarkistetaan siirteen tarttuminen, ja haavahakaset poistetaan, jos siirre on tarttunut haavapintaan. Ihosiirteen päällä käytetään rasva- tai silikoniverkkosidosta ja ilmavaa, haavaeritettä imevää haavatyynyä niin kauan kun haava erittää ja on kostea. Sidevaihto tehdään haavan erityksen ja paranemisen mukaan 2–4 vuorokauden välein.

Ihonsiirteen kotihoito

Hyvä käsihygienia on tärkeää haavanhoidossa. Kädet pestään saippualla ja kuivataan huolellisesti. Käsien puhtautta voi tehostaa käyttämällä käsien desinfiointiainetta. Toisen henkilön avustaessa sidevaihdoissa suositellaan suojakäsineiden käyttöä.

Ihosiirteen saa suihkuttaa kevyesti kädenlämpöisellä vedellä (2–4 minuutin ajan) noin viikon kuluttua leikkauksesta. Suihkuttaminen pehmentää ihosiirteen päällä ja reunoilla olevia rupia ja karstoja. Sideharsotaitoksella voi pyyhkiä pehmenneet ruvet ja karstat pois, mikä edistää alueen paranemista.

Pesun jälkeen ihosiirre kuivataan kevyesti taputtelemalla puhtaalla pyyhkeellä tai sidetaikoksella. Ihosiirteen voi antaa olla pesun jälkeen ilman sidoksia ”ilmahoidossa” 10–15 minuutin ajan. Jos ihosiirre erittää ja siinä on aukileita, se suojataan rasva- tai silikoniverkkosidoksella ja imevällä haavatyynyllä. Jos aukileet eivät selkeästi pienene ja umpeudu muutaman viikon sisällä, tulee ottaa yhteyttä hoitavaan yksikköön jatkohoito-ohjeiden saamiseksi.

Parantunut ihosiirre tarvitsee päivittäistä rasvausta usean kuukauden ajan. Rasvausta suositellaan useita kertoja päivässä ja aina kun siirre kiristää, kutiaa tai kihelmöi. Rasvauksen yhteydessä siirrettä ja sen reunoja voi hieroa rasvan imeytymisen edistämiseksi ja arpimuodostuksen vähentämiseksi. Mikäli alueelle kehittyy arpikiristystä, tulee ottaa yhteyttä hoitaneeseen yksikköön.

Lämpötilan ja auringon vaikutus ihosiirteeseen

Ihosiirre reagoi herkästi kuumaan ja kylmään ensimmäisen vuoden ajan. Saunaan, kylpyyn ja uimaan voi mennä, kun ihosiirre on täysin parantunut, yleensä 3–4 viikon kuluttua leikkauksesta. Saunominen tulee aloittaa varovasti miedoissa löylyissä, ja siirre on hyvä suojata lämmöltä kuivalla pyyhkeellä.

Ihosiirre palaa herkästi auringossa, joten se tulee suojata vaatetuksella. Vuoden kuluttua leikkauksesta voi oleskella auringossa käyttäen korkeakertoimista aurinkovoidetta tai suojaamalla ihosiirrekohta vaatetuksella.

Ota yhteyttä sinua hoitaneeseen yksikköön, jos

- haavasta vuotaa runsaasti verta
- haava aukeaa
- haavaan kehittyy kohouma tai alue turpoaa voimakkaasti
- haavan seutu kipeytyy tai siinä tuntuu tykyttävä kipu
- haavasta erittyy märkäistä ja pahanhajuista eritettä
- punoitus leviää haavan ympäröivälle iholle
- on kuumetta 38 °C ilman flunssan oireita
- ihosiirre ei parane tai paraneminen pitkittyy.

Nämä voivat olla merkkejä haavatulehduksesta ja vaativat aina joko sairaanhoitajan tai lääkärin kannanoton.